

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

**НН Інститут педагогіки і психології
Кафедра Психології**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ПСИХОЛОГІЇ»

**Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові
науки**

Спеціальність 053 «Психологія»

**Освітня-програма Психологія другого
(магістерського) рівня вищої освіти**

Силабус навчальної дисципліни «Філософія психології» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія складений для реалізації освітньо-професійної програми «Практична психологія».

Розробник: **Щербакова Ірина Миколаївна**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології НН Інституту педагогіки і психології. Протокол №1 від 27 серпня 2020 року.

©Щербакова І.М., 2020

© СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Назва дисципліни	Філософія психології
Викладач	Щербак Ірина Миколаївна, к. філософ. н., доцент, доцент кафедри психології
Профайл викладача	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/29-shcherbakova-irina-mikolajivna
Контактний тел.	063-522-19-01
E-mail:	ishcherbakova@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/index.php?categoryid=43
Консультації	Очні консультації: Щовівторка, 12:20 – в приміщенні кафедри психології (м. Суми, вул. Роменська, 87, корпус 4, 5 поверх, ауд.).

АНОТАЦІЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія психології» – навчальна дисципліна, яка в контексті розуміння філософії й психології надає студентам необхідні знання для розкриття основних категорій, закономірностей та особливостей розвитку філософсько-психологічного дискурсу в Україні та світі.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчального курсу «Філософія психології» є розвиток у майбутніх психологів суспільної рефлексії на основі відтворення філософсько-світоглядного змісту найактуальніших соціально-психологічних проблем, поєднання фундаментальних професійних знань із сучасними філософсько-світоглядними уявленнями про зміст суспільного життя людини, про місце людини у суспільних процесах, про її потреби та можливості у самореалізації.

Завдання вивчення дисципліни. Методичні: визначити основні методологічні принципи, на яких будуються наукові психологічні дослідження; виділити загальні й специфічні ознаки наукової теорії; довести існування історично-культурної спадкоємності в постановці та вирішенні основних питань пізнання, формування та розвитку свідомості та самосвідомості, структури та типології особистості; усвідомлення теоретико-методологічного потенціалу філософії психології.

Пізнавальні: розширення базових знань у галузі психології та її пізнання за рахунок поглибленого розгляду різних філософських концепцій; аналіз основних напрямів визначення й опису особистості в різних філософських підходах: ірраціональна філософія, «філософія життя», феноменологія, екзистенціальна філософія, герменевтика, позитивізм та неопозитивізм та ін.; ознайомлення з основними принципами побудови типології особистості у різні історичні епохи; визначення історичних та культурних умов формування психологічних знань, виокремлення психології в незалежну наукову галузь знань. **Практичні:** встановлення взаємозв'язку

між теорією й методологією наукового дослідження (принципи позитивізму та неопозитивізму); визначення специфіки психологічної галузі знань; проведення порівняльного аналізу основних філософських концепцій та визначення їх впливу на формування сучасної психологічної теорії й практики.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна характеристика дисципліни	Освітній ступінь	Статус дисципліни
	магістр	обов'язкова

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
1-й	1-й	1-й	3 / 90	2	залік	нормативна

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
лекції	16 год.	4 год.
практичні заняття/ семінарські	12 год.	4 год.
консультації	2 год.	-
самостійна робота	60 год.	82 год.

Формат курсу

Змістовні модулі, які логічно об'єднані в тематичні блоки, що включають вид навчальних занять – лекції, практичні, консультації, самостійну роботу студентів спрямовані на формування програмних результатів навчання.

Форми контролю

Для поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів використовуються: усне й письмове опитування; самоаналіз відповідей та виконання завдань; перевірка і оцінка практичних завдань для самостійної роботи (конспектування першоджерел; анотації першоджерел; конспектування основних понять курсу «Філософія психології»); обговорення виконаних практичних завдань для самостійної роботи; підготовка презентації, захист дослідницької роботи (есе за вільно обраною темою); поточне тестування в декілька спроб за розділами курсу.

Семестровий контроль – залік.

Для підсумкового контролю знань у формі заліку використовується підсумкове одноразове тестування за курсом.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР 1.	Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно- комунікаційних технологій.
-------	--

ПР 7.	Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.
ПР 9.	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР 10.	Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	лекції		практичні		самостійна	
	дфн	зфн	дфн	зфн	дфн	зфн

Розділ І. ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Предмет, завдання, функції філософії психології.	2	0,2	1	0,2	6	8
Тема 2. Філософія психології Стародавнього світу, Середньовіччя і Відродження.	2	0,3	1	0,3	6	8
Тема 3. Філософія психології XVII – XVIII ст.	2	0,5	2	0,5	6	8
Тема 4. Філософія психології XIX – XX ст.	2	0,5	2	0,5	6	8
Тема 5. Філософія психології основних психологічних напрямків та шкіл.	2	0,5	2	0,5	6	10

Розділ II. ФІЛОСОФІЯ ПСИХОЛОГІЇ ЯК ЗАГАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 6. Методологія психології.	2	1	6	0,5	0,5	10
Тема 7. Філософський аналіз основних парадигм психології.	2	1	8	0,5	0,5	10
Тема 8. Філософські основи психологічного дослідження.	2	1	8	0,5	0,5	10
Тема 9. Світоглядна функція та ідеологеми психології.	1	1	8	0,5	0,5	10

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

З метою досягнення мети курсу викладач та студенти мають нести спільну відповідальність: неупереджене ставлення до позиції іншого; повага один до одного; диференційованість в оцінюванні знань та компетентностей здобувачів та формуванні висновків щодо успішності (приклади можливих бонусів при вивченні дисципліни: активна робота на занятті, виконання індивідуальних домашніх завдань тощо).

Відповідальність викладача:

- Ø Дотримування правил корпоративної культури.
- Ø Виконання вимог «Кодексу академічної доброчесності».
- Ø Надання якісних знань і умінь, формування компетентностей, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків.

Ø Об'єктивно оцінювати знання студентів.

Відповідальність студентів:

Ø Виконання вимог «Кодексу академічної доброчесності».

Ø Активна участь в усіх видах робіт, які передбачені курсом «Філософія психології». Недопустимість пропусків занять й запізнь на заняття. Обов'язкова участь в усіх видах контролю знань. Обов'язкова присутність і активна участь на всіх заняттях. Обов'язкове ведення конспектів лекційних та практичних занять. Обов'язкове виконання практичних завдань та завдань в межах самостійної роботи. Виконання практичних завдань до практичних занять є обов'язковим для допуску до підсумкових контрольних робіт за темами розділів та підсумкового залікового тестування.

Ø Самостійне та добросовісне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю. Забороняється списування та плагіат практичних завдань, тестових чи контрольних завдань, передбачених курсом. Представлення роботи, що містить плагіат, оцінюється незадовільно і вимагає повторного виконання завдання.

Ø Недопустимість ведення аудіо- та відеозапису. Мобільні телефони та інші прилади мають бути переведені у беззвучний режим. Ноутбуки та планшети можуть використовуватись тільки з дозволу викладача для ведення конспектів, нотаток, роботи над практичним завданням або презентацією. Під час занять заборонене вживання їжі та напоїв, що містять алкоголь або інші психоактивні речовини.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка учасники освітнього процесу повинні: діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; коректно покликатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормам.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Для поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів використовуються: усне й письмове опитування; самоаналіз відповідей та виконання завдань; перевірка і оцінка практичних завдань для самостійної роботи (конспектування першоджерел; анотації першоджерел; конспектування основних понять курсу «Філософія психології»); обговорення виконаних практичних завдань для самостійної роботи; підготовка презентації, захист дослідницької роботи

(есе за вільно обраною темою); поточне тестування в декілька спроб за розділами курсу. Семестровий контроль – **залік**.

Для підсумкового контролю знань у формі заліку використовується підсумкове одноразове тестування за курсом.

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані Положенням СумДПУ імені А.С.Макаренка згідно національної та ECTS шкалі оцінювання. Поточний контроль і контроль самостійної роботи становить 100 балів, а саме:

Ø Поточний контроль – 45 б. (33 б. поточний контроль усних й письмових відповідей; 12 б. поточний тестовий контроль за розділами курсу).

Ø Контроль самостійної роботи – 30 б. (15 б. – контроль самостійного опрацювання конспектів першоджерел, складання анотацій першоджерел, словника основних понять; 15 б. – контроль підготовки есе).

Ø Підсумковий контроль (у формі залікового тестування) – 25 б.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

ОСНОВНА:

1. Вступ до філософії: навч.-метод. посіб з курсу «ФІЛОСОФІЯ» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання / – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 186 с.
2. Ісакова О. І., Щербакова Н. В. Філософія науки: навчальний посібник / О. І. Ісакова, Н. В. Щербакова. – Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. – 227 с.
3. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення: навч. пос. / Ю. О. Шабанова, І. А. Яременко, Н. Ю. Тарасова. – Д.: Національний гірничий університет, 2010. – 96 с.
4. Романовський О. Г. Філософія психології: навч. посіб. для студентів напряму підготовки «Психологія» / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 140 с.
5. Салій А. В. Історія філософії: навчальний посібник / Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. – Вид. 2-е, доповнене. – Полтава: Дивосвіт, 2018. – 192 с.
6. Татенко В. О. Сучасна психологія: теоретично-методологічні проблеми: навч. посіб. / В. О. Татенко. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 288 с.
7. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
8. Філософія: навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. – Київ: КНЕУ, 2019. – 368 с.
9. Філософія: Навчальний посібник-практикум [Укл.: Волков О. Г., Землянський А. М., Олексенко Р. І., Рябенко Є. М.]. – Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2017. – 272 с.

10. Філософія психології: тексти. Хрестоматія для студентів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю. Л. Горбенко, Ю. О. Клименко, В. Ф. Моргун (відпов. за вип.). – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 402 с.

11. Вступ до філософії: навч.-метод. посіб з курсу «ФІЛОСОФІЯ» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання / – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 186 с.

12. Ісакова О. І., Щербакова Н. В. Філософія науки: навчальний посібник / О. І. Ісакова, Н. В. Щербакова. – Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. – 227 с.

13. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення: навч. пос. / Ю. О. Шабанова, І. А. Яременко, Н. Ю. Тарасова. – Д.: Національний гірничий університет, 2010. – 96 с.

14. Романовський О. Г. Філософія психології: навч. посіб. для студентів напряму підготовки «Психологія» / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 140 с.

15. Салій А. В. Історія філософії: навчальний посібник / Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. – Вид. 2-е, доповнене. – Полтава: Дивосвіт, 2018. – 192 с.

16. Татенко В. О. Сучасна психологія: теоретично-методологічні проблеми: навч. посіб. / В. О. Татенко. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 288 с.

17. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.

18. Філософія: навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. – Київ: КНЕУ, 2019. – 368 с.

19. Філософія: Навчальний посібник-практикум [Укл.: Волков О. Г., Землянський А. М., Олексенко Р. І., Рябенко Є. М.]. – Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2017. – 272 с.

20. Філософія психології: тексти. Хрестоматія для студентів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю. Л. Горбенко, Ю. О. Клименко, В. Ф. Моргун (відпов. за вип.). – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – 402 с.

ДОДАТКОВА:

1. Євдокімова О. О. Історія психології: навч. посіб.; Вид. друге, допов. – Харків: Константа, 2020. – 320 с.

2. Карпенко З. Аксіологічна психологія особистості: монографія / Зіновія Карпенко. – 2-е вид., перероб., доповн. – Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. – 720 с.

3. Культуротвірна функція психологічної науки: монографія / Г. О. Балл, Н. А. Бастун, О. В. Губенко, В. В. Депутат, О. В. Завгородня, Ю. М. Крилова-Грек, В. Ф. Литовський, В. О. Медінцев, С. О. Мусатов, І. Є. Разделенко; за ред. Г. О. Балла. – К.-Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 264 с.

4. Психологічна деонтологія: етичні кодекси: Хрестоматія / Уклад. В. О. Климчук. – К.: МАУП, 2005. – 88 с.
5. Психологічні закономірності розвитку духовності особистості: монографія / М. Й. Боришевський, О. В. Шевченко, Н. Д. Володарська та ін. За загальною редакцією М. Й. Боришевського. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 200 с.
6. Рибалка В. В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник / В. В. Рибалка. – К.: ІПОД НАПН України, 2017. – 144 с.
7. Становлення базових парадигм української психології: колективна монографія / В. В. Турбан, І. В. Білоконь, Н. М. Бугайова, К. В. Гаврилкова, В. М. Летцев, А. М. Маслюк, В. Ф. Маценко, Ж. М. Маценко, О. А. Мельник, І. М. Поклад, М. І. Савіна, Л. З. Сердюк, Л. О. Скальська, А. А. Терещук, Г. В. Чайка; за ред. В. В. Турбан. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 257 с.
8. Філософія: Словник-довідник: навчальний посібник / За ред.: І. Ф. Надольного, І. І. Пилипенка, В. Г. Чернеця; редкол.: І. Ф. Надольний, В. А. Бітаєв, І. В. Кузнєцова, В. Ф. Баранівський, В. В. Пархоменко, Г. Б. Черушева. – 3-є вид., доп., випр. і перероб. – К.: НАКККіМ, 2011. – 480 с.
9. Хайрулліна Ю. О. Світоглядна культура особистості: структурно-функціональний аналіз: монографія / Ю. О. Хайрулліна. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 235 с.
10. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник / В. Б. Шапар. – Х.: Прапор, 2007. – 640 с.
11. Щербакова І. Відповідальність у світлі смисложиттєвих орієнтацій особистості / І. Щербакова // Гуманітарний Вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 38. Психологія. – С. 107-122.
12. Щербакова І. М. Духовна криза особистості в інтегративному вимір / І. М. Щербакова // Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Книга 1. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – С. 272-294.